

Ellenfényben

Kudarok mérése

A gyermekgyilkosság, mint a gyermekvédelem hatékonyságának mutatója: a nyugat-európai statisztikák összehasonlító vizsgálata

A gyermekvédelem hatékonyságának, és különösen a hatékonyság nemzetközi összehasonlításának direkt mérése számos módszertani problémát vet fel. *C. Pritchard* 1992-ben ennek kiküszöbölésére – epidemiológiai stratégiát alkalmazva –, a „mennyre hatékony” kérdését megfordítva a „kudarok” mérésére és összehasonlítására tett kísérletet. Az alapfeltevés szerint a gyermekgyilkosság a gyermek abúzus szélsőséges következménye, s következésképpen a gyermekvédelem sikertelenségének mutatója. Egy adott országban az évente elkövetett gyermekgyilkosságok számának hosszmetzeti elemzésével jelezhető, hogy a gyermekvédelem romlott, stagnált, vagy javult. Ennek a megközelítésnek a jogosultságát igazolják azok a kutatási eredmények, amelyek azt jelezték, hogy a legtöbb gyermekgyilkosság szülői erőszak következménye, továbbá azok a vizsgálatok, amelyekben azt találták, hogy az esetek legnagyobb részében a gyermekgyilkosság családon belüli erőszak eredménye, olyan családi patológia hátterén, amely megegyezik a gyermek abúzusoknál gyakorta megjelenő mintázattal.

A hosszmetzeti vizsgálatokban a szocio-ökonómiai környezet fontos tényező, mivel a vizsgálatok azt jelzik, hogy a gazdasági helyzet romlása a gyermek abúzusok növekedésével jár együtt. Az elemzés első évéül ezért 1973-at választották, hogy így figyelembe vehessék a nyugati világ legfontosabb társadalmi-gazdasági törésének, az olaj-válságnak a hatását. Ez Nagy-Britanniában egyértelműen jelentős időpont, hiszen a felmérések azt jelzik, hogy ez után a gyermek abúzusok száma erősen növekedett. Az elemzés záró időpontja 1988, ez volt az utolsó év, amelyről a legtöbb nyugat-európai országból rendelkezésre álltak standardizált halálozási adatok.

A vizsgált időszakban (1973 -1988) jelentősen csökkent a gyermekgyilkosságok száma az Egyesült Királyság mindkét területén. A csecsemőgyilkosságok Angliában és Walesben 59%-kal, Skóciában 62%-kal csökkentek, a teljes gyermekgyilkossági mutató (0 -14 év) pedig 56%-kal kisebb Angliában és Walesben, 24%-kal pedig Skóciában a vizsgált időszak végén 1973-hoz viszonyítva. Annak eldöntéséhez, hogy ez a változás mennyire releváns, nemzetközi összehasonlítás mutatkozott szükségesnek. A vizsgált országok Anglia/Wales, Olaszország, Dánia, Skócia, NSZK, Ausztria, Svédország, Norvégia, Hollandia, Finnország, Svájc, Franciaország, Portugália, Görögország, Spanyolország, Belgium, Írország, Egyesült Királyság voltak. *Megjegyzés: Belgium, Olaszország, Spanyolország és Svédország esetében a viszonyítás nem az 1987/88 évekhez történt)*

Angliában és Walesben a legjobb a helyzet, ahol a 0.44-es arány 56%-os javulást (csökkenést) jelent a gyermekgyilkosságok számában. Ezen kívül csupán öt országban – Olaszország, Dánia, Skócia, Németország és Ausztria – történt pozitív irányú változás. Svédországban és Norvégiában stagnálás tapasztalható, az összes többi országban magasabbak voltak a gyermekgyilkossági arányok a 80-as évek végén, mint 1973/74-ben. Ez az összesítés ugyanakkor nem veszi figyelembe a népesség számában, illetőleg az egyes korosztályi övezetekbe tartozók számában meglévő különbségeket.

A felmérés egy következő fázisa a népesség számára transzponált adatokat tartalmazza (egy millióra vetített arányok), amely megvilágítja mind a változások irányát, mind az egyes korosztályok népességi eltéréseiből adódó különbségeket. *(Megjegyzés: Belgium, Olaszország, Spanyolország és Svédország esetében a viszonyítás nem az 1987/88 évekhez történt)*

Az összegezés jelzi, hogy a gyilkosságok aránya szinte valamennyi országban a csecsemő korosztályban (0-1 év) volt a legmagasabb – háromszor-négyszer annyi, mint a kisgyermek korosztályban (1-4 év), és a legtöbb országban mintegy kétszer annyi, mint a gyermek korosztályban (5-14 év). Hangsúlyozni kell, hogy ennél a nemzetközi összehasonlításnál elsősorban nem az egyes országok közötti eltérés a fontos, hanem az, hogyan változott a helyzet az idők során egy adott országon belül. Mégis, mind a tényleges számok, mind az arányok tekintetében Anglia és Wales mutatta a legnagyobb javulást, míg Skócia a negyedik legjobb az országok rangsorában.

Az eredmények értékelésekor a szerző négy lehetséges magyarázattal foglalkozik, amelyek indokolhatják a gyermekgyilkosságok jelentős csökkenését Nagy Britanniában.

1. Felvethető, hogy az Egyesült Királyságban csökkent a gyermek abúzusok száma és ennek eredménye a fatális kimenetekben mutatkozó visszaesés. Ez meglehetősen valószínűtlen, hiszen az adott időszakban Nagy-Britanniában a szegénység és munkanélküliség növekedése a legmagasabbak között volt Nyugat Európában. Miközben nyilvánvaló, hogy a rossz körülmények között élők nagy többsége nem követ el abúzust a gyermeke sérelmére, arra is vannak vizsgálati adatok, hogy egyértelmű statisztikai összefüggés van a gazdasági helyzet romlása és az abúzusok számának növekedése között. A regisztrált „veszélyeztetett gyermekek” számának lényeges növekedése feltehetőleg nem csupán a nagyobb odafordulás, figyelem eredménye, hanem a gyermek abúzusok valóságos növekedését jelzi, így ez a feltételezés elvethető.

2. A másik magyarázat lehetne, hogy az abúzussal kapcsolatos gyilkosságok látenszen, rejtve maradnak, nem kerülnek be a statisztikákba, és ez a csökkenés oka. A társadalmi, egészségügyi, rendőrségi figyelem magas szintje miatt ez valószínűleg nincs így, de még ha ez is lenne a helyzet, feltételezhető, hogy a látencia konzisztens, tehát az időbeli változást nem magyarázza!

3. Kizárható az a feltételezés is, hogy a gyilkosságok úgy maradnak rejtve, hogy véletlen balesetként jelennek meg, mert a vonatkozó statisztikák ezt sem igazolják.

4. A legösszetettebb alternatív megfontolás az ún. hirtelen csecsemőhalál szindróma (Sudden Infant Death Syndrome – SIDS –), amellyel kapcsolatban felmerült a gyanú, hogy esetleg a rejtett gyermekgyilkosságok egyik megjelenési formája. A vizsgálatok az esetek nagy részében kizárják ezt a lehetőséget.

A szerző szerint az alternatív magyarázatok kizárásával alaposan feltételezhető, hogy a vizsgált időszakban valóságos csökkenés volt a gyermekgyilkosságok számában Nagy-Britanniában. Annak ellenére, hogy ebben az időszakban lényeges romlás következett be a szocio-gazdasági körülményekben, amelyek alapján inkább emelkedés lenne várható.

A módszernek, amely a „siker” fordított jelzőjét alkalmazza az a problémája, hogy nem nyújt információt arról, ki vagy mi járult hozzá a változás létrejöttéhez. A szerző szerint azonban kevés kétség lehet afelől, hogy ebben az egyik legfontosabb tényező a szociális munkások munkájának javulása, illetőleg a gyermekvédelem színvonalának emelkedése volt.

(C. Pritchard: Children's Homicide as an Indicator of Effective Child Protection: A Comparative Study of Western European Statistics in.: The British Journal of Social Work, Vol. 22, No. 6, 1992 December, pp 663)

(Virág)